

УДК 336.2

DOI:10.32680/2409-9260-2022-5-6-294-295-56-63

СТРУКТУРНІ ДИСБАЛАНСИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Школьник І. О., доктор економічних наук, професор кафедри фінансових технологій та підприємництва, Сумський державний університет, м. Суми, Україна
e-mail: y.shkolnyk@rectorat.sumdu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-5359-0521

Орлов В. В., кандидат економічних наук, перший заступник голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації, м. Дніпро, Україна
e-mail: ovv0601@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2052-6654

***Анотація.** За мету даного дослідження було визначено аналіз стану формування доходної частини державного, місцевих та зведеного бюджетів України шляхом визначення інтегрального показника структурних змін. Для цього застосовано структурно-динамічний аналіз з розрахунком інтегральних коефіцієнтів структурних змін Гатєва та Салаї. Для проведення дослідження обрано період з 2015 по 2021 рік поквартально, в розрізі доходів державного, місцевих та зведеного бюджетів України. В роботі детально проаналізовано фактичну структуру доходів в динаміці та структуровано; оцінено співвідношення доходів бюджетів всіх рівнів з ВВП країни; визначено інтегральні коефіцієнти структурних змін Гатєва та Салаї. На підставі розрахунку інтегральних індексів зроблено висновок щодо існування розбалансованої структури доходів бюджетів всіх рівнів.*

***Ключові слова:** бюджет, доходи бюджету, бюджетна безпека, структурно-динамічний аналіз, інтегральний коефіцієнт структурних змін.*

STRUCTURAL IMBALANCES IN PUBLIC FINANCES AS THREATS TO FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

Shkolnyk Inna, Doctor of Economics, Professor of Department of Financial Technologies and Entrepreneurship, Sumy State University, Ukraine
e-mail: y.shkolnyk@rectorat.sumdu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-5359-0521

Orlov Volodymyr, Ph.D. in Economics, First Deputy Head of the Dnipropetrovsk Regional State Administration, Ukraine
e-mail: ovv0601@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2052-6654

***Abstract.** The current state of Ukraine's public finances, in particular budgets at all levels, plays an important role in ensuring financial security. To ensure the latter, it is important to form a structurally balanced budget in terms of both revenues and expenditures. The purpose of this study is to analyze the state of revenue generation of state, local and consolidated budgets of Ukraine and determine the integrated indicator of structural change. For this purpose the structural-dynamic analysis with calculation of integral coefficients of structural changes of Gatev and Salai is applied. The period from 2015 to 2021 quarterly, in terms of revenues of the state, local and consolidated budgets of Ukraine, was chosen for the study.*

The paper analyzes in detail the actual structure of revenues in the dynamics and structured; the ratio of budget revenues of all levels to the country's GDP is estimated; the integral coefficients of structural changes of Gatev and Salai are determined. Based on the calculation of integrated indices, it was concluded that there is an unbalanced structure of budget revenues at all levels. Partial imbalances are smoothed out at the consolidated budget level. The dynamics of integrated indicators of revenue generation to state and local budgets are contradictory, which is associated with the process of redistribution of tax revenues in the context of financial decentralization. Thus, the process of generating budget revenues at all levels does not contribute to achieving the required level of financial security of the country. This situation will become more critical in the future under the influence of hostilities in Ukraine. This in turn determines further ways of research. Firstly, conducting a structural and dynamic analysis of budget expenditures at all levels with the definition of integrated coefficients of structural change - Salai and Gatev; secondly, comparison of the received indicators on revenues and expenditures of budgets; thirdly, the calculation of these indicators, taking into account the formation of revenues and expenditures during the war in 2022 and their comparison with the pre-war period.

***Keywords:** budget, budget revenues, budget security, structural and dynamic analysis, integral coefficients of structural changes.*

JEL Classification: H500, H560, H610.

Стаття підготовлена за результатами дослідження, що фінансується за рахунок бюджетних коштів МОН

України «Цифровізація та прозорість публічних, корпоративних та особистих фінансів: вплив на інноваційний розвиток та національну безпеку» (реєстраційний номер: 0122U000774).

Постановка проблеми. Сучасний розвиток фінансової системи України характеризується значним впливом стану публічних фінансів на забезпечення її стабільності. Крім того публічні фінанси відіграють значну роль у забезпеченні фінансової безпеки держави. Остання є одним із важливих елементів економічної безпеки. Саме публічні фінанси лежать в основі забезпечення бюджетної та боргової безпеки держави. Відповідно чим більш збалансованими будуть доходи та видатки бюджетів різних рівнів, тим більш стабільною буде фінансова система країни. Крім того важливим є і ефективне використання фінансових ресурсів бюджетної системи в процесі виконання органами державної влади та органами місцевого самоврядування покладених на них функцій. В зв'язку з цим виникає потреба в проведенні ґрунтовних досліджень в частині особливостей формування публічних фінансів, зокрема доходної частини бюджетів всіх рівнів. Особливої уваги потребує дослідження структурних змін, що відбувається між окремими статтями, а також визначення рівня інтенсивності таких змін. Варто зазначити, що дослідження стану публічних фінансів в Україні є досить поширеними, але значна частина публікацій в більшості присвячена змінам, що відбуваються за доходами бюджету в динаміці, і досить часто стосується або державного, або місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обсяг і структура бюджету як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні визначається не лише на підставі теоретичного обґрунтування, а і враховуючи ті пріоритети, які значимі як для поточного, так і особливо для стратегічного розвитку. Так з початком запровадження воєнного стану в Україні по суті формування видатків бюджетів всіх рівнів підпорядковано єдиній меті – забезпечення воєнної безпеки для України, збереження її територій, захист населення. Це важлива функція будь-якої держави в умовах мирного стану, але вона стає надважливою в умовах воєнного стану і підпорядковує всі інші функції. В такому випадку можуть суттєво порушуватись структурні співвідношення як у видатках, так і в доходах бюджету, а також суттєво зростають ризики саме в сфері публічних фінансів. В першу чергу це може мати прояв в недовиконанні доходної частини бюджетів – як за рахунок податкових, так і за рахунок неподаткових надходжень, а також суттєвий дисбаланс в сторону формування незначного переліку видатків держави, а саме – на оборону, на громадський порядок та безпеку.

Рівень показників, які характеризують стан забезпечення бюджетної та боргової безпеки по суті характеризують і стабільність чи нестабільність в секторі публічних фінансів. Вагомими причинами бюджетної розбалансованості в Україні є: низька якість бюджетного планування, про що свідчить та ситуація, що кожного року планові показники, що закладаються при формуванні бюджетів всіх рівнів неодноразово переглядаються та уточнюються; низький рівень ефективності механізму, який застосовується для оподаткування економічних агентів неузгоджені підходи щодо надання соціальних та економічних пільг; необґрунтована та нерациональна структура витрат бюджетів різних рівнів, що проявляється у слабких зв'язках між пріоритетними стратегічними та поточними бюджетними програмами та напрямками розвитку держави та призводить до «розпорошеності видатків бюджетів без здійснення якісного фінансово-економічного обґрунтування потреб у фінансових ресурсах, причому інформація для громадськості про підстави для рішень щодо розподілу видатків часто недоступна» [1]; постійні зміни податкового та бюджетного законодавства, що суттєво знижує рівень довіри з боку економічних агентів. Такий висновок, можна зробити на підставі проведених досліджень Н. Г. Фатюхою та В. В. Мануковською [2], І. О. Луніною та Т. Г. Боднарук [3], І. М. Макаручак та В. М. Виноградньою. [4], Л. М. Янів та О. А. Зінченко. [5] та інших. По суті формування бюджетів на всіх рівнях є відображенням векторів подальшого розвитку, які визначаються стратегічними завданнями розвитку держави та територіальних громад. Формування бюджетів вимагає «збалансованої стратегії соціально-економічного розвитку, який забезпечить чіткі інструкції щодо підтримки бюджету програми для збалансування бюджету. Компоненти бюджетної політики повинні забезпечувати синергетичний ефект в економіці, посилення інституційних реформ і підтримувати фінансову та бюджетну стабільність.» [6] Н.С. Ситник та Д.Я. Субицька зазначають, що «забезпечення бюджетної безпеки має на меті забезпечення платоспроможності держави, добробуту суспільства та створення економіки, яка б ефективно функціонувала в умовах глобалізації. Для подолання загроз та зміцнення бюджетної безпеки України бюджетна політика держави має бути спрямована на забезпечення соціально-економічного та фінансового розвитку країни.» [7].

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Досить часто у вітчизняних публікаціях в ході аналізу стану публічних фінансів використовується обмежений перелік показників, який як правило зводить до розрахунку співвідношення показників бюджету та боргу до розміру ВВП, водночас на наш погляд для виявлення дисбалансів, в сфері публічних фінансів важливо провести структурний аналіз з визначенням інтегрального показника, на основі якого можна було би робити висновок.

Мета дослідження. В зв'язку з цим за мету для даного дослідження було визначено проведення аналізу стану формування доходів бюджетів різних рівнів – державного місцевих, зведеного – шляхом використання структурно-динамічного методу та визначення інтегрального показника структурних змін задля обґрунтування існуючих дисбалансів у сфері публічних фінансів.

Основний матеріал. В даному дослідженні, враховуючи, що період, за який аналізуються дані по публічних фінансах охоплює 2015 – 2021 роки, вплив воєнних дій не знаходить свого відображення на отримані результати. Водночас навіть, якщо в розрахунки ввести показники першого кварталу 2022 року, то вони не відобразатимуть всі результати впливу, оскільки січень і фактично майже весь лютий місяць економіка працювала в умовах мирного стану, а отже надходження та видатки бюджетів здійснювались в умовах стабільної економічної ситуації. Крім того, і зрушення, що відбулись в березні місяці суттєво не змінили загальну картину за перший квартал. Значні зміни будуть відчутними в другому кварталі, та в подальших періодах.

Для оцінювання стану публічних фінансів проаналізовано стан доходної частини бюджетів всіх рівнів – державного, місцевого та зведеного, в динаміці та структуровано, а також оцінено їх співвідношення із обсягом ВВП. Враховуючи, що при розрахунку рівня фінансової безпеки держави [8], зокрема її складової – бюджетної безпеки, визначається такий показник як рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, то оцінювання стану публічних фінансів почнемо через розгляд динаміки співвідношення доходів відносно ВВП (у фактичних цінах). Отримані розрахунки (рис. 1) в розрізі квартальних значень засвідчують нестабільну динаміку формування доходної частини за бюджетами всіх рівнів.

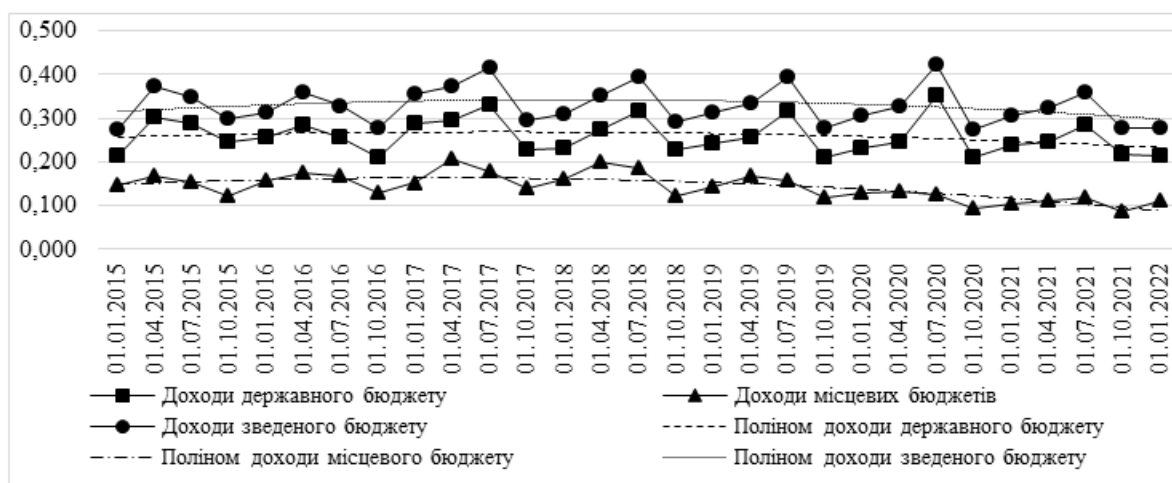

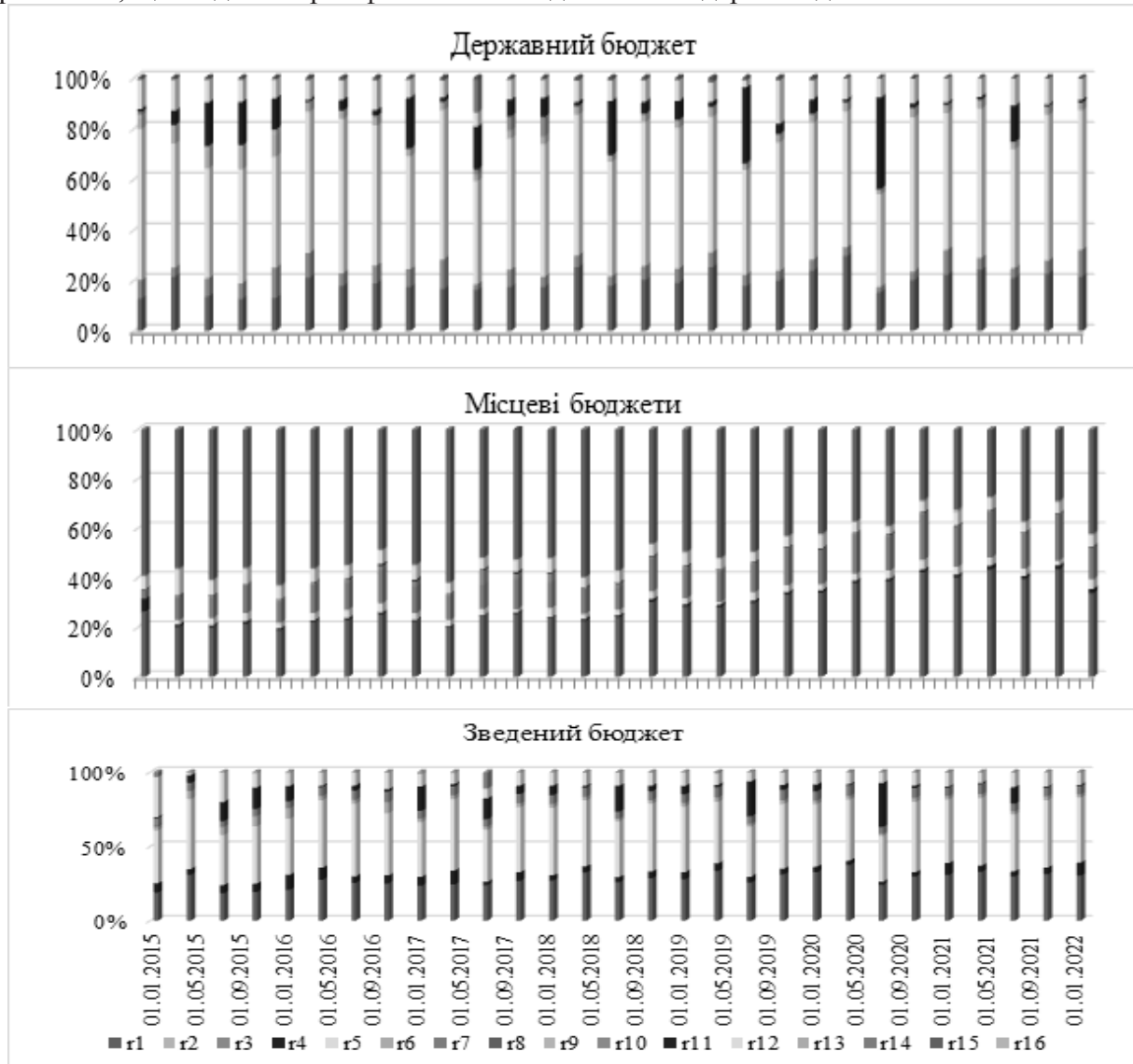
Рис. 1. Динаміка показників співвідношення доходів та видатків бюджетів різних рівнів до ВВП

Джерело: складно авторами на основі даних Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України

Сумарні доходи місцевих бюджетів мають нижчу питому вагу у ВВП країни ніж за державним бюджетом, що свідчить про значно менший перерозподіл ВВП саме через функціонування територіальних громад. В цілому за аналізований період мінімальне значення частки доходів місцевих бюджетів у ВВП становило 8,7 % в III кварталі 2021 року, водночас максимальне значення – 20,8 % припало на I квартал 2017 року. Середнє значення по доходах місцевих бюджетів становить 14,4 %. Стосовно перерозподілу доходів державного бюджету, то його частка у ВВП в середньому за аналізований період становить 25,9 %, при цьому мінімальне значення становило 20,9 % у III кварталі 2020 року, а максимальне – 35,0 % у II кварталі 2020 року.

Тренди, побудовані на основі графіків доходів, свідчать про формування тенденції щодо зменшення перерозподілу через ВВП доходів бюджетів всіх рівнів. Такі тенденції можуть свідчити про поступове зниження ролі публічних фінансів у розвитку економіки на користь фінансових потоків, що формуються в корпоративному секторі та секторі домогосподарств.

Впродовж аналізованого періоду відбувались зміни в структурі доходної частини державного бюджету. В цілому можна відзначити відсутність стабільної структури як за рахунок податкових, так і неподаткових надходжень бюджетів різних рівнів (рис. 2). Враховуючи те, що структура доходів суттєво відрізняється в бюджетах різних рівнів, то і структурні дисбаланси в кожному випадку специфічні. В структурі доходів державного бюджету найбільша питома вага і відповідні найбільші коливання обумовлюються динамікою внутрішніх податків на товари та послуги, до складу яких включено акцизи та податок на додану вартість. Власне ця стаття доходів є бюджетоутворюючою, оскільки впродовж аналізованого періоду її частка в структурі коливалась від мінімального значення 36,25 % (II квартал 2020 року) до максимального – 60,98 % (II квартал 2016 року) і при цьому середнє значення становило понад 50 % всіх доходів державного бюджету. Серед податкових надходжень значимою є стаття податки на доходи, на прибуток та збільшення ринкової вартості, їх середня питома вага становить 19,51 %, але розмах варіації за аналізований період становить майже 17 %, при мінімальному – 12,61 % та максимальному – 29,22 % (станом на 01.10.2015 та 01.04.2020 відповідно). Важливим є зростання в динаміці даної статті надходжень, оскільки це може означати, що доходи суб'єктів господарювання також зростають, що свідчить про ефективність ведення господарської діяльності.

r1 – податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості, r2 – податки на власність, rg3 – збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів, r4 – рентна плата

та плата за використання інших природних ресурсів, г5 – внутрішні податки на товари та послуги, г6 – податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, г7 – місцеві податки і збори, г8 – окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів, г9 – рентна плата, збори на паливно-енергетичні ресурси, г10 – інші податки, г11 – доходи від власності та підприємницької діяльності, г12 – інші неподаткові надходження, г13 – доходи від операцій з капіталом, г14 – цільові фонди, г15 – офіційні трансферти, г16 – від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій.

Рис. 2 Структура доходів бюджетів різних рівнів України

Джерело: складено авторами на основі даних Державної казначейської служби України

Серед неподаткових надходжень ключовою статтею є доходи від власності і підприємницької діяльності, які також характеризуються суттєвими дисбалансами в аналізованому періоді. При цьому середнє значення частки цієї статті становить 8,49 %. Це свідчить, що майно, яке знаходиться у власності держави використовується не достатньо ефективно та ще раз підтверджує доцільність перегляду переліку підприємств, які знаходяться в управлінні Фонду державного майна з точки зору їх можливої приватизації, а на підприємствах, які є критично значимими для економічної та національної безпеки держави доцільність посилення рівня фінансового менеджменту. В цілому необхідно відзначити, що структура доходів є незбалансованою та має суттєвий зсув в бік податкових надходжень.

Стосовно структури доходів місцевих бюджетів, то основна їх частка припадає на міжбюджетні трансферти. В даному випадку варто звернути увагу, що поступово ця частка скорочується, і якщо на початку аналізованого періоду вона становила майже 60 %, то вже в 2021 році скоротилась вдвічі та становила близько 30 %. Така ситуація є наслідком проведеної адміністративно-територіальної реформи, яка супроводжувалась процесами фінансової децентралізації. Узгодженою з такою ситуацією є і поведінка основної станом на 2021 рік статті доходів до місцевих бюджетів у вигляді податків на доходи, на прибуток та на збільшення ринкової вартості, частка якого має іншу тенденцію відносно міжбюджетних трансфертів. Зокрема, якщо на початок аналізованого періоду питома вага становила близько 20 %, то станом на кінець 2021 року близько 40 %, при цьому основні надходження забезпечив податок з доходів фізичних осіб. Зменшення питомої ваги міжбюджетних трансфертів свідчить на користь формування фінансової автономії місцевих бюджетів. Наразі ж в умовах воєнного стану така ситуація може змінитись і частка міжбюджетних трансфертів може збільшитись, особливо в тих регіонах, які знаходились і продовжують знаходитись в умовах бойових дій, оскільки це призвело до руйнування економіки та неможливості ведення господарської діяльності а також її відновлення в найближчу перспективу.

Стосовно зведеного бюджету України, то він є відображенням сумарно стану як державного, так і місцевих бюджетів. Основними статтями його наповнення є податки на доходи, на прибуток на збільшення ринкової вартості, а також внутрішні податки і збори. При чому частка цих двох статей надходжень сумарно складає близько 70 % доходів зведеного бюджету. Варто звернути увагу на динаміку надходжень податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції. Їх питома вага в структурі доходів зведеного бюджету є незначною та становить на кінець 2021 року лише трохи більше 2 %, але станом на початок аналізованого періоду вона становила близько 7 %. Така зміна питомої ваги відбувається на фоні зростання абсолютних значень надходжень. Це з одного боку відбувається за рахунок зростання податків за іншими статтями доходів, а з іншого може свідчити про зменшення податкового тиску в сфері зовнішньоекономічної діяльності та стимулювання останньої.

З метою обґрунтування існування структурних дисбалансів при формуванні доходів бюджетів різних рівнів використано інструментарій структурно-динамічного аналізу статей доходів державного, місцевих та зведеного бюджетів України. «Методи оцінювання структурних зрушень можна розділити на чотири групи: перша група представлена базовими показниками; друга – диференційованими та різнокритеріальними показниками; третя – інтегральними коефіцієнтами; четверта – альтернативними та базовими показниками оптимальності структури» [9].

Аналіз оприлюднених результатів досліджень із застосуванням структурно-динамічного аналізу явищ економічного характеру [9, 10] дозволяє стверджувати, що найбільш придатними для даного дослідження є такі показники динаміки та варіації структурних зрушень, які максимально повно враховують всі структурні зміни, а саме: інтегральний коефіцієнт структурних зрушень К. Гатєва та інтегральний коефіцієнт структурних зрушень

А. Салаї.

При проведенні розрахунків будуть враховані зміни, що відбулись поквартально. Це обумовлено тим, що існує певна сезонність у формуванні доходної частини бюджетів всіх рівнів, враховуючи і структуру української економіки, що знаходить своє відображення при формуванні ВВП. Таким чином при визначенні абсолютного приросту питомої ваги окремої статті доходів розрахунок здійснюватиметься шляхом співставлення за ланцюговим принципом 1 кварталу j-го періоду до 1 кварталу попереднього періоду. Це знівелює вплив фактору сезонності при визначенні рівня розбалансованості в структурі доходів.

Інтегральний коефіцієнт структурних зрушень К. Гатєва оцінює значимість структурних відмінностей у відносному їх вигляді та враховує інтенсивність змін по окремих групах структурних елементів та змін їх питомої ваги в загальній сукупності даних, взятих для дослідження.

$$I_G = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^k (d_{ij} - d_{ij-4})^2}{\sum_{i=1}^k d_{ij-1}^2 + \sum_{i=1}^k d_{ij}^2}}, \tag{1}$$

де I_G – інтегральний коефіцієнт структурних зрушень К. Гатєва.

Недоліком цього інтегрального індексу, що отримали в результаті розрахунків є те, що за умови, якщо дані в окремому періоді дорівнюють нулю, то розрахунок даного показника є некоректним.

На відміну від коефіцієнта К. Гатєва, інтегральний коефіцієнт структурних зрушень А. Салаї бере до уваги не лише інтенсивність змін по окремих групам елементів структури та їх питому вагу, а і кількість цих груп.

$$I_S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^k ((d_{ij} - d_{ij-1}) / (d_{ij} + d_{ij-1}))^2}{k}}, \tag{2}$$

де I_S - інтегральний коефіцієнт структурних зрушень А. Салаї

Використовуючи запропоновані показники проведено обчислення зазначених коефіцієнтів, а їх динаміку наведено на рисунку 3. На основі проведених розрахунків та отриманих результатів в першу чергу варто звернути увагу на зрушення, що відбулись в доходах місцевих бюджетів, і на відміну від інших бюджетів саме в місцевих існує порівняно висока розбіжність в динамічній поведінці інтегральних коефіцієнтів Гатєва та Салаї.

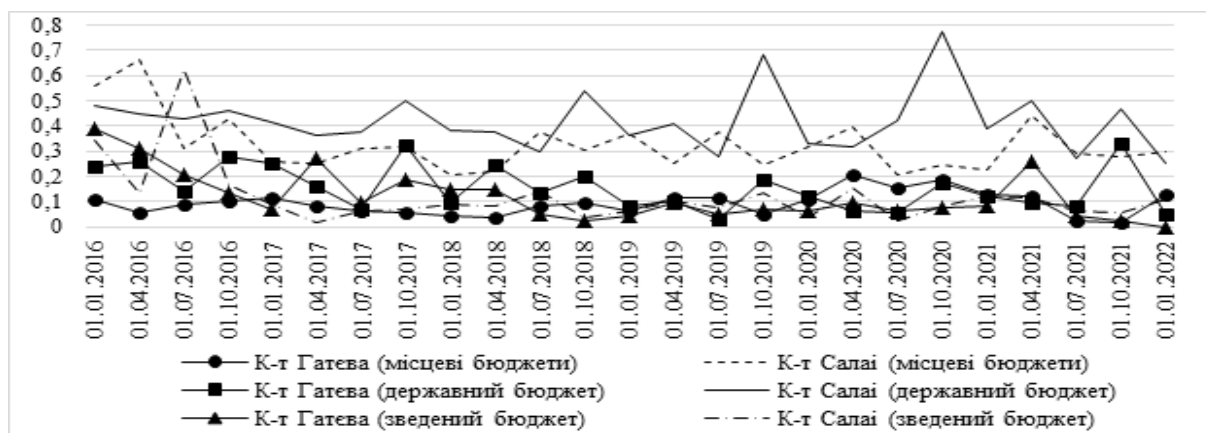

Рис. 3 Динаміка інтегральних показників за результатами структурно-динамічного аналізу доходів бюджетів різних рівнів

Джерело: авторські розрахунки

Це ще раз підтверджує висновки зроблені вище щодо впливу адміністративно-територіальної реформи та впровадження реальної фінансової децентралізації для регіонів. Найбільш інтенсивні зміни, якщо опиратись на динаміку та значення інтегральних показників

демонструють державний та місцеві бюджети через поведінку коефіцієнта Салаї. Цілковито зрозумілим є значно нижчі коливання даного коефіцієнта на рівні зведеного бюджету, оскільки структурні зміни доходів за державним та місцевими бюджетами демонструють ознаки коваріації, що наочно демонструють графіки, подані на рисунку 3, а отже така розбалансованість врівноважується у зведеному бюджеті, починаючи з 2018 року. Саме з цього періоду коливання інтегральних коефіцієнтів є несуттєвими та знаходяться на рівні не вище 0,2. Максимально розбалансованим є період 2016 року, що спричинено в першу чергу поведінкою в статтях доходів місцевих бюджетів, що підтверджується і максимально високими значеннями як коефіцієнта Гатєва, так і коефіцієнта Салаї. Стосовно стану структури доходів державного бюджету, то на відміну від інших бюджетів за коефіцієнтом Салаї інтенсивність змін тут досить висока, але не достатньо критична.

Висновки. Таким чином в цілому можна стверджувати, що формування доходів бюджетів різних рівнів в Україні характеризується постійними структурними змінами та може вважатись фінансово розбалансованим. Частково розбалансування згладжується на рівні зведеного бюджету, оскільки динаміка інтегральних показників формування доходів до державного та місцевих бюджетів взаємо протилежна, що пов'язано з процесом перерозподілу в частині формування податкових надходжень в умовах фінансової децентралізації. Це свідчить про те, що бюджетна безпека держави не може бути забезпеченою в повній мірі.

Список літератури

1. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України: аналітична доповідь / під науковою редакцією Я. А. Жаліла. К. : НІСД, 2020. 71 с.
2. Фатюха Н. Г., Мануковська В. В. Оцінка рівня бюджетної безпеки України. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/97.pdf (дата звернення 17.01.2022).
3. Луїна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с.
4. Макаруч І. М., Виноградня В. М. Малишко В. В. Оцінка та шляхи забезпечення бюджетної безпеки України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 560–565
5. Янів Л. М., Зінченко О. А. Проблеми дефіциту державного бюджету України і шляхи їх розв'язання. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2016. № 6. С. 144–153.
6. Грубляк О., Холявко Н., Жаворонок А. Оцінка ефективності управління дефіцитом державного бюджету України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). С. 130–141.
7. Ситник Н. С., Субицька Д. Я. Бюджетна безпека України: загрози та напрями зміцнення. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 167–171.
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 29.10.2013. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
9. Романова Т. В. Інтегральні показники оцінювання структурних зрушень в економіці. *Економіка і регіон*. 2016. № 6 (61). С. 20–27.
10. Манойленко А. В., Кравченко С. М. Исследование структурных сдвигов в национальной экономике как основа формирования приоритетов государственной инвестиционной политики. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 78 – 86.

References

1. Zhalil, A. (2020). Problemy ta perspektyvy zmitsnennia stiiikosti finansovoi systemy Ukrainy: analitychna dopovid. [Problems and prospects of strengthening the stability of the financial system of Ukraine: an analytical report]. K.: NISD. [In Ukrainian].
2. Fatiukha, N. H. & Manukovska, V. V. (2021). Otsinka rivnia biudzhethnoi bezpeky Ukrainy. [Assessment of the level of budget security of Ukraine]. *Efektivna ekonomika - Efficient Economy*. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/97.pdf (accessed 17.01.2022). [In Ukrainian].
3. Lunina, I. O., Bondaruk, T. H. (2019). Publichni finansy ta mizhbiudzhethni vidnosyny. [Public finance and interbudgetary relations]. K. DP «Inform.-analit. ahentstvo». [In Ukrainian].

4. Makarchuk, I.M., Vynogradny, V.M., Malyshko, V.V. (2017). Otsinka ta shliakhy zabezpechennia biudzhetnoi bezpeky ukrainy. [Estimation and ways of providing of budgetary safety of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo - Economy and society*. 12. 560-565. [In Ukrainian].
5. Yaniv, L. M., Zinchenko, O. A. (2016). Problemy defitsytu derzhavnoho biudzhetu Ukrainy i shliakhy yikh rozv'iazannia. [Problems of the state budget deficit of Ukraine and ways of their solution]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Menedzhment innovatsii - Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Management of innovations*. 6. 144-153. [In Ukrainian].
6. Hrubliak, O., Kholiavko, N., Zhavoronok, A. (2020). Otsinka efektyvnosti upravlinnia defitsytom derzhavnoho biudzhetu Ukrainy. [Assessment of the efficiency of state budget department management of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia - Problems and prospects of economics and management*. 3(23). 130-141. [In Ukrainian].
7. Sytnyk, N. S., Subytska, D. Ya. (2018). Biudzhetna bezpeka Ukrainy: zahrozy ta napriamy zmitsnennia. [Budget security of Ukraine: threats and directions for its strengthening.]. *Prychornomorski ekonomichni studii - Black Sea Economic Studies*. 34. 167-171. [In Ukrainian].
8. Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine. (n.d.). *Metodyka rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy*. [The method for computation of the economic security level in Ukraine.]. Retrieved from http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738 (accessed 20.02.2022). [In Ukrainian].
9. Romanova, T. V. (2016). Intehralni pokaznyky otsiniuvannia strukturnykh zrushen v ekonomitsi. [Integral evaluation indicators of structural shifts in the economy]. *Ekonomika i rehion - Economy and region*. 6 (61). 20-27. [In Ukrainian].
10. Manoilenko, A. V., Kravchenko, S. M. (2015). Issledovaniye strukturnykh sdvigov v natsionalnoy ekonomike kak osnova formirovaniya prioritetov gosudarstvennoy investitsionnoy politiki. [Study of Structural Changes in the National Economy as the Basis for Forming the Priorities of the State Investment Policy]. *Problemy ekonomiky – Problems of economy*. 2. 78-86. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 25.06.2022

Прийнята до публікації 30.06.2022